

4. Голль Ш. де. Мемуары надежд. Обновление 1958–1962. Усилия 1962 / Шарль де Голль. – Москва: Прогресс, 2000. – 340 с.

5. Декларация о предоставлении независимости колониальным странам и народам, 1960 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/colonial.shtml.

6. Конституция Франции 1958. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dic.academic.ru/dic.nsf/es/79348/.

Шило С.В.

студент,

Науковий керівник: Миколенко Д.В.

кандидат історичних наук, доцент,

Харківський національний університет

імені В.Н. Каразіна

ОБРАЗ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ В РОСІЙСЬКІЙ ЕМІГРАНТСЬКІЙ ПРЕСІ США (1914–1917 РР.)

З початком Першої світової війни на території Європи, американське керівництво заявило про нейтралітет. Це було підтверджено опублікованою декларацією на початку серпня 1914 р., де стверджувалося, що США має бути неупередженими та не надавати перевагу будь-якій з воюючих сторін [1, с. 8]. Не була виключенням і Великобританія. Варто зазначити, що відносини між двома країнами були двоякими. З одного боку, обидві держави мали значну кількість протиріччя одна з одною, з іншого, в перше десятиріччя ХХ ст. відносини між обома країнами покращилися в результаті поступок в панамському і мексиканському питанні. Все ж, незважаючи на це, Вашингтон не виступив на боці Великої Британії і Антанти.

У зв'язку з цим серед сучасних дослідників стало актуальним дослідження різноманітних форм сприйняття американським суспільством, зокрема російськими емігрантами, Великої Британії. До того ж, з огляду на суттєве значення пропаганди та піар-технологій у сучасних міжнародних конфліктах, актуальність вивчення впливу періодичних видань на суспільно-політичну думку по відношенню до іншої держави є вкрай актуальним.

Історіографія нашого дослідження представлена переважно загальними оглядами взаємовідносин між США та Великою Британією. Серед них праці З. Гершова, В. Романова, А. Шлезінгера, А. Лінка, І. Лана, Л. Питльованої, А. Уткіна тощо.

Джерельна база даної роботи є досить об'ємною. Найголовнішим є такі періодичні видання – «Голос труда» та «Новый мир». Вони дозволяють простежити конкретний спектр оцінок Великої Британії з боку російської емігрантської преси, частина якої відверто перебувала на лівому фланзі, а також дослідити еволюцію образу британців від початку Першої світової війни

до вступу в неї США. Для порівняння також було використано такі видання – «The Washington Herald», «The Washington times» та «The New York Times».

Новизна даного дослідження полягає у самій постановці проблеми. Аналіз образу Великої Британії на сторінках російської емігрантської преси в США, не знайшло висвітлення у історичній літературі та не було предметом спеціального наукового дослідження. Під час дослідження вдалося уточнити ставлення періодичних видань до Великої Британії як потенційного і реального союзника.

З моменту початку Першої світової війни інтерес американців до подій в Європі значно зріс. Не була виключенням і російська емігрантська преса, яка активно висвітлювала ситуацію на фронтах. При цьому бойові дії в Старому світі здебільшого засуджувались редакторами російської преси. Але тим не менш, на сторінках газет все ж таки можна простежити позицію щодо Великої Британії, що в даному випадку і формувало образ британців у російській емігрантській пресі. Відзначмо, що позиція щодо Великої Британії, досить часто залежала дій останньої та Німеччини. Це особливо простежується після оголошення Лондоном морської блокади та відмові слідувати Лондонській декларації [2, с. 12].

Враховуючи відмову, Вільсон підготував послання до Лондону, де засуджував британців. В свою чергу полковник Хауз запевняв, що дії британців і так призведуть до посилення негативного відношення американського соціуму до Великої Британії, і зрештою остання сама пошкодує за свої дії. Згодом так і сталося, про що свідчать численні статті в американській пресі, зокрема в газеті «Голос труда» та «Новый мир», де британці зображалися чи не найголовнішим ворогами держави [7, с. 3]. До того ж британський посол у Вашингтоні Спрінг-Райс відзначав вороже ставлення до нього з боку держдепартаменту.

Потрібно сказати, що на шпальтах періодичних видань досить часто відтворювалась позиція американського президента В. Вільсона. Зокрема на сторінках газети «Голос труда». Так, в одній із статей автор відтворюючи свої думки, писав: «З усіх наших міркувань можна було зробити той висновок, що раз європейська війна вже доконаний факт, раз пролетаріат Європи не спромігся перешкодити цій війні, то доводиться, в інтересах збереження завоювань народами політичних свобод, бажати перемоги Англії над Німеччиною» [6, с. 2]. Отже, неможна сказати, що видання чітко підтримувало певну з сторін, але все ж таким чином вона свідомо чи ні, формувала позитивний образ Великої Британії в американському соціумі, і в першу чергу серед російських емігрантських кіл.

Як можна побачити, незважаючи на те, що Велика Британія була союзницею Росії, її образ на сторінках преси був двояким. В черговий раз це доводить стаття в одній із нью-йоркських газет: «Деякі наші товариші стали жертвою ними самими надуманої небезпеки... Все це, повторюю, результат страху перед навалюю чужого народу. Перемога Німеччини, на їхню думку загрожує людству всілякими жахами, а перемога союзників принесе всякі блага... Але на жаль дійсність грубо обрізала крила всім цим «нездійсненим мріям». Тепер зрозуміло союзники, не тільки не звільняють нині ними

поневолені народи, але поневолюють і завойовують нові народи. Милі Франція і Велика Британія, які все ще не можуть впоратися з німцями, роблять загарбницьку політику в Туреччині, з одного боку, що б загородити дорогу своєї союзниці Росії, а з іншого – щоб урвати собі кращі шматки у цієї нещасної країни...» [8, с. 2]. Таким чином, нещодавно одна із статей газети «Голос труда» бажала перемоги британцям, але вже трохи пізніше прирівнювали їхні дії до жорстких дій Німеччини. Вказуючи на те, що акції британців були спрямовані лише задля задоволення своїх потреб, тому не дивно, що в країні насправді був широким антивоєнний рух.

Про пацифістський рух свідчить газета «Новый мир», яка неодноразова відтворювала на своїх сторінках мітинги, які прокотилися по країні. В даному випадку в одній із статей вказується на те, що в демонстраціях приймали участь російські групи населення. Відзначалася велику чисельність людей на мітингах, де лунали заклики безплідності війни, а британці зображувалася винними в розв'язуванні війни наряду з іншими країнами [11, с. 6]. Отже незважаючи на притаманні пацифістські риси, газета засуджувала Велику Британію, що, безумовно, формувало образ ворогу серед російських емігрантів.

Упродовж війни дії Лондону все більше засуджувалися в американцями. Наприклад, полковник Хауз писав, що він розчарований в діях британців. При цьому він відзначав, що Велика Британія намагатиметься зайняти вигідне положення у всіх частинах світу, прирівнюючи їхні дії до диктаторських [5, р. 215]. Не оминуло остронь це і емігрантську пресу, де також писали: «Велику роль зіграла хижа політика британського керівництва, які прагнуть використувати війну» [9, с. 1].

Потрібно сказати, що окрім існування негативного образу Великої Британії, на сторінках преси остання зображувалась, як країна, що втратила свою міць. Відзначмо, що це було пов'язано з багатьма причинами, таким як економічні, політичні, військові тощо [3, с. 80].

Яскравим прикладом того, що частина американського суспільства вже не розглядала британців, як могутню державу є стаття в газеті «Новый мир» під заголовком «В Англии нерешительность» [12, с. 5]. По-перше, в статті вказується на те, що британська відповідь на пропозиції Німеччини укласти мир, була вирішена не Лондоном, а французьким та російським керівництвом. А по-друге, що на відповідь британського політикуму, буде досить сильно впливати громадськість Великої Британії. Тому як бачимо, на думку російської емігрантської газети, британське керівництво не в змозі вирішити самостійно, як реагувати на пропозиції з боку Німеччини. Тому можна констатувати, що в уяві російських емігрантів панував образ «слабкої» Великої Британії. Цікаво, що «The Washington times» під красномовною назвою «Її найбільший провал» також писала, що в країні панує політична криза і тому на той момент було досить складно повірити в те, що британський воєнно-морський флот вселяє страх і що саме британці тримають першість на морі [13, р. 3].

Загострення міжнародної ситуації змусили Вашингтон вступити у війну на боці союзників. Зі впевненістю можна сказати, єдиної думки щодо участі США у війні, не було. Так чи інакше, преса публікувала статті на дану тематику.

З цього приводу важливою для нашого дослідження є позиція нью-йоркської газети «Голос труда». Так, в одній із статей було надруковано наступне: «Населення не хоче війни. За виключенням небагатьох, воно доволі байдуже і, в будь-якому випадку не дуже співчуває Великій Британії та її долі. Але, коли воно ставить собі питання про ставлення до політики Німеччини, то перестороги за своє благополуччя, підказують йому, що в ім'я збереження цього благополуччя, країна має «дати відсіч», повинна захищати свої кораблі від німецьких підводних човнів і, відповідно, неминуче прийти до війни» [10, с. 2]. Відзначмо, що дана позиція була притаманна і іншій пресі, зокрема газеті «Новый мир».

Таким чином, можна сказати, що на початку війни ситуація в країні була дуже складною, про що свідчить російська емігрантська преса, де образ Великої Британії був суперечливим. Зі впевненістю можна сказати, що досить часто образ британців залежав від їхніх дій, а також від того на скільки вони могли їх виправдати [4, р. 42]. Зазначимо, що на користь британцям грали жорсткі дії Німеччини, які окрім фінансових втрат, наносили людські втрати. Це допомагало зберігати позитивний образ серед емігрантів з Росії. Як наслідок, можна прослідкувати коливання між «позитивним» та «негативним» образом. Окрім цього, потрібно також враховувати, що Велика Британія була союзницею Росії, що також накладало свій відбиток. Але тим не менш, не можна сказати, що на шпальтах періодичних видань існував образ «союзника», адже перемога британців, розглядалася як найкраще з найгіршого.

Список використаних джерел:

1. Романов В. В. Американский нейтралитет на начальном этапе Первой мировой войны: политико-стратегическое содержание // Вестник Тамбовского университета. 2001. Вып. № 1. С. 8–11.
2. Лан В. США от Первой мировой до Второй мировой войны. Москва, 1947. 485 с.
3. Уткин А. Дипломатия Вудро Вильсона. Москва, 1989. С. 320.
4. Link, A. Wilson the Diplomatist. URL: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015046346899;view=1up;seq=8>. (дата звернення 12. 09.2018).
5. Архив полковника Хауза: Т. 2. / Ред. Я. Георгиади; пер. с англ. Н. Котова. Москва, 1937. 360 с.
6. Голос труда. 1914. 18 сентября.
7. Голос труда. 1914. 25 сентября.
8. Голос труда. 1915. 14 мая.
9. Голос труда. 1916. 7 апреля.
10. Голос труда. 1917. 13 апреля.
11. Новый мир. 1914. 7 августа.
12. Новый мир. 1916. 18 декабря.
13. The Washington times. 1915. May 08. URL: <https://chroniclingamerica.loc.gov/lccn/sn84026749/1915-05-08/ed-1/seq-1/>. (дата звернення 10. 09.2018).